

SALMAN RÜŞDİ

**ZƏFƏR
ŞƏHƏRİ**

Tərcüməçi:

Ziya Fazil

QANUN NƏŞRİYYATI

SALMAN RUSHDIE

**VICTORY
CITY**

Rüşdinin çoxdan gözlənilən bu əsəri ilahə tərəfindən sehrli güc bəxş edilmiş və müasir Hindistanda adı “Zəfər şəhəri” mənasını verən Bisnaqa şəhərinin əsasını qoyan yetim qız Pampa Kampanadan bəhs edir.

Bu romanda XIV əsrdə Cənubi Hindistanda baş verən sehrli və tarixi bir nağıl canlandırılır. Balaca kənd qızına Pampa Kampanaya ilahə tərəfindən uzun ömür və güc bəxş olunur. O, Bisnaqa adlı imperiyanı – Zəfər şəhərini yaradaraq, patriarxal dünyada qadınların gücünü, bərabərliyini və ideallarını simvolizə edən bir dövrün başlanğıcını qoyur. Lakin imperiyanın yüksəlişi siyasi intriqalar, dini qarşıdurmalar və insan zəiflikləri ilə sınıdır.

Rüşdi bu epik romanında mif və tarixi ustalıqla birləşdirərək oxucunu həm macəra dolu, həm də düşündürücü bir dünyaya dəvət edir. “Zəfər şəhəri” yalnız bir şəhərin deyil, insan ruhunun və hekayələrin qüdrətinin də dastanıdır.

Salman Rushdie
Salman Rüşdi

VICTORY CITY
ZƏFƏR ŞƏHƏRİ

Janr: magik realizm, roman

Yaş qrupu: 16+

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Səhifə sayı: 496

Naşir:	Şahbaz Xuduoğlu
Tərcüməçi:	Ziya Fəzil
Redaktor:	Qurban Təbiətoğlu
Korrektorlar:	İradə İslamova, Aygül Yelmarlı
Mətn dizaynı:	Ramin Əli
Qapaq dizaynı:	Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, Azərbaycan, AZ1102, Tbilisi pr., 76

Tel.: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

[www.fb.com/Qanunpublishing](https://www.facebook.com/Qanunpublishing)

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-608-81-6

© Qanun Nəşriyyatı, 2026

Copyright © 2023, Salman Rushdie

All rights reserved.

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları

Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri

“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında”

Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Hanana ithaf edilir

MÜNDƏRİCAT

BİRİNCİ HİSSƏ. <i>Doğuluş</i>	9
İKİNCİ HİSSƏ. <i>Sürgün</i>	177
ÜÇÜNCÜ HİSSƏ. <i>Şöhrət</i>	281
DÖRDÜNCÜ HİSSƏ. <i>Süqut</i>	429
Minnətdarlıq	494

BİRİNCİ HİSSƏ

Doğuluş

1

Həyatının son günündə iki yüz qırx yeddi yaşlı, görmə qabiliyyətini itirmiş şair, cadugər və kahin Pampa Kampana özünün nəhəng epik poemasını – Bisnaqa haqqında əsərini tamamladı və onu gələcək nəsillərə mesaj olaraq dağılmış Kral məhəlləsinin mərkəzində mumla möhürlənmiş gil qabda yerin altına basdırdı. Dörd əsr yarım sonra biz bu qabı axtarıb tapdıq və sanskritdə yazılmış “Zəfər və məğlubiyyət” mənası verən “Cayaparacaya” adlı ölməz şah əsəri ilk dəfə oxuduq. Bu, “Ramayana” kimi uzun, iyirmi dörd min şeirdən ibarət olan və altı yüz min gündən çox müddət ərzində tarixdən gizlədilmiş imperiyanın sirlərini açan bir əsər idi.

Məlum idi ki, imperiyadan yalnız xarabalıqlar qalmışdı və onun tarixi haqqında xatırladıqlarımız da zamanın gedişi, yaddaşın qüsurları və sonradan dünyaya gələnlərin saxtakarlıqları üzündən dağıdılmış vəziyyətdə idi. Biz Pampa Kampananın kitabını oxuyanda keç-

miş nə vaxtsa olduğu kimi geri döndü və Bisnaqa imperiyası özünün qadın döyüşçüləri, qızıl dağları, mənəvi nəciblik və düşkünlük dövrləri, zəifliyi və gücü ilə yenedən canlandı. Biz yandırılma və baş kəsilmə səhnəsi ilə başlayan və bitən bir hekayə eşitdik.

Budur bu hekayə; müasir müəllif onu daha sadə bir dildə nəql edib, o nə alimdir, nə də şair, sadəcə olaraq hekayələrdən hörümçək kimi tor hörür və öz versiyasını yalnız əyləncə üçün və indiki oxucuların – qoca və gənclər, təhsilli və az təhsillilər, həqiqət axtaran və başdanxarablar, şimallılar və cənublular, müxtəlif tanrılara ibadət edən və Tanrının yoxluğuna hörmət bəsləyənlər, geniş və dar düşünənlər, kişilər və qadınlar, cinsi mənsubiyyətin xaricində və ortasında qərar tutan insanlar, zadəgan əsillilər və sadə insanlar, yaxşı insanlar və yaramazlar, şarlatanlar və gəlmələr, təvazökar müdriklər və özünə vurğun axmaqların maariflənməsi üçün təqdim edir.

Bisnaqa hekayəsi eramızın XIV əsərində, indi Hindistan, Bharat, Hindustan adlandırdığımız yerin cənubunda başlayır. Boynunun vurulması ilə hər şeyin başlanmasına səbəb olmuş hökmdar o qədər də adlı-sanlı monarx deyildi, daha çox bir güclü dövlətin çökməsi ilə digərinin yüksəlməsi arasında meydana çıxan ikinci dərəcəli hökmdar idi. O, kiçik Kampila knyazlığının adı ilə Kampila adlanırdı. “Rayya” yerli tələffüzə görə raca, hökmdar deməkdir. Həmin bu ikinci dərəcəli hökmdar

çay sahilində üçüncü dərəcəli bir qala tikmək, içində beşinci dərəcəli bir məbəd inşa etmək və qayalı dağda bir neçə möhtəşəm yazı həkk etmək üçün azacıq vaxt tapmışdı ki, şimaldan bir ordu onunla hesablaşmaq üçün cənuba gəldi. Bundan sonra baş verən döyüş elə birtərəfli və elə əhəmiyyətsiz idi ki, heç kim ona ad qoymaq üçün heç əziyyət çəkmək də istəmədi.

Şimal ordusu Kampila Rayyanın ordusunu məğlub edib əsgərlərinin əksəriyyətini öldürdükdən sonra həmin ala-yarımçıq hökmdarı ələ keçirdi və onun tacsız başı vuruldu. Sonra onun başını samanla doldurub Dehli sultanının xoşal olması üçün şimala göndərdilər. Nə bu adsız döyüşdə, nə də bu başda diqqətəlayiq heç nə yox idi. O dövrlərdə döyüşlər adi bir hadisəydi və çox az adam onlara ad qoymaq üçün özünə əziyyət verirdi, kəsilmiş başlar isə daim ölkəmizin böyük ərazisində yerini dəyişərək, ya bu, ya da o biri hökmdarın sevincinə səbəb olurdu. Şimal paytaxtında sultanın bu kəllələrdən yaxşı bir kolleksiyası vardı.

Heç də diqqətəlayiq olmayan bu döyüşdən sonra, qərribə olsa da, tarixdəki hadisələrin gedişatını dəyişən bir hadisə baş verdi. Deyilənə görə, adsız döyüş nəticəsində məğlubiyyətə uğramış kiçik krallığın əksəriyyəti dul qalmış olan qadınları dördüncü dərəcəli qaladan çıxıb beşinci dərəcəli məbəddə son qurbanlarını təqdim etdikdən sonra heyrətamiz şəkildə suyun müqavimətini qıraraq kiçik qayıqlarla çayın digər tərəfinə keçib, cənub sahili boyunca bir qədər şərqə doğru gedib,

daha sonra böyük bir tonqal yandıraraq həmin tonqalın alovunda kütləvi intihar ediblər.

Onlar qəmgin, şikayətlənmədən, bir-biri ilə vidalaşmış tərəddüd etmədən atəşə doğru addımladılar. Onları alov bürüyərkən və havaya ölüm üfunəti yayılarkən belə bircə qışqırıq eşidilmədi. Onlar sükut içində yanırdılar, yalnız tonqalın çırtılısı eşidilirdi. Pampa Kampana isə bütün bunların baş verdiyini seyr edirdi. Elə bil bütün kainat ona əmr edirdi: gözlərini aç, nəfəs al və yadında saxla. O, doqquz yaşında idi, gözləri yaşla dolu dayanmışdı, heç bir gözyaşı tökməyən anasının əlini möhkəmcə sıxaraq tanıdığı bütün qadınların – həyatın hər üzünü görmüş yaşlı qadının, həyata yeni atılmış gənc qadının, öldürülmüş əsgər atasına nifrət edən qızın, ərinin döyüş meydanında ölməməsindən utanan qadının, gözəl səsə malik qadının, axmaq gülüşlü qadının, həddindən artıq arıq qadının və yemiş kimi yumru olan qadının atəşə daxil olmasına və alovun tam ürəyində dayanmaqlarına, oturmaqlarına, uzanmaqlarına, alov dillərinin onların ağız və qulaqlarından püskürməsinə baxırdı. Onlar addımlayıb odun içinə girdilər və ölümədən qalxan üfunət qoxusu Pampanın ürəyini bulandırdı, daha sonra öz doğma anası Radha Kampananın onun əlini ehtiyatla buraxıb sağollaşmadan, yavaş-yavaş, amma tam əminliklə irəliyə addımlayıb ölümlə birlikdə həmin atəşi paylaşmağa getdiyini dəhşət içində seyr etdi.

Bu hadisələrin baş verdiyi yerdəki çayla eyni adı daşıyan Pampa Kampana ömrünün sonuna qədər anasının yanan ətinin qoxusunu burun dəliklərində hiss edəcəkdə. Dəfn üçün hazırlanan tonqal ətirli səndəl ağacından qalanmışdı. Tonqala bol miqdarda mixək, sarımsaq, zirə toxumu və darçın çubuqları düzülmüşdü; sanki yanan qadınlar sultanın qalib generallarına qastronomik ləzzət bəxş etmək üçün hazırlanmış ədviyyatlı yeməklər idilər. Ancaq bütün bu ətirli ədviyyatlar – sarıkök, iri hil dənələri, xırda hil dənələri – diri-diri qızardılmış qadınların kannibal dadını maskalaya bilmirdi, onların incə qoxusu üfunəti daha da dözülməz edirdi. Pampa Kampana bir daha heç vaxt ətə əl vurmadı, hətta kimsə onu bişirəndə də mətbəxdə dayana bilmirdi. İstənilən ət yeməyi ona anasını xatırladırdı və ətrafında kimsə ölü heyvanların ətinə yeyəndə Pampa Kampana baxışlarını yayındırmaq məcburiyyətində qalırdı.

Pampanın atası gənc yaşında, adsız döyüşdən çox əvvəl ölmüşdü, onun anası həmin döyüşdə dul qalanlardan deyildi. Arcuna Kampana o qədər çoxdan ölmüşdü ki, Pampa heç onun üzünü belə xatırlamırdı, onun haqqında bildiyi hər şeyi Radha Kampananın dediklərindən öyrənmişdi. Radha deyirdi ki, Arcuna hər kəsin sevdiyi mehriban insan və Kampili şəhərinin məşhur dulusçusu olub, öz sənətini arvadına da öyrədir. Bunun sayəsində Radha onun ölümündən sonra işi davam etdirmiş, hətta bu sənətdə onu üstələmişdi. Öz növbəsində Radha da balaca Pampanın kiçik əllərini